

Basın mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar arasındaki münasebetlerin tanzimi hakkında Kanun

(Resmî Gazete ile ilân : 20 . VI . 1952 - Sayı : 8140)

No.
5953

Kabul tarihi
13 . VI . 1952

Kanunun şumulu

MADDE 1. — Bu kanun hükümleri Türkiye’de yayınlanan mevkutelerle haber, fotoğraf ajanslarında veya benzeri yayın müesseselerinde ve matbaalarında başmuharrirlik, muharrirlik, mesul müdürlük, yazı işleri müdürlüğü, istihbarat şefliği, muhabirlik, mütercimlik, musahhihlik, foto muhabirliği, ressamlık, karikatürçülük, istihbarat telsizciliği ve radyoculuğu, gazete müdürlüğü ve idare müdürlüğü gibi her türlü fikir ve sanat işlerinde çalışan ve İş Kanunundaki « işçi » tarifi şümulü haricinde kalan kimseyle bunların işverenleri hakkında uygulanır. Bu kanunun şümulüne giren fikir ve sanat işlerinde ecîr olarak çalışanlara (gazeteci) denir.

İstisnalar

MADDE 2. — Birinci maddenin şümulü dâhilinde bulunupta Devlet, vilâyet ve belediyeler ve İktisadi Devlet Teşekkül ve müesseseleriyle sermayesinin yarısından fazlası bu teşekküllere ait şirketlerde istihdam edilen memur ve hizmetliler hakkında bu kanun hükümleri uygulanmaz.

Bildirilmesi lâzımgelen hususlar

MADDE 3. — Bu kanunun şümulüne girecek mahiyetteki bir müesseseyi işletmekte olanlar; tesis edenler, devir alanlar ve kapatanlarla bu kabîl bir müessesenin iştiğal mevzuunu kısmen veya tamamen değiştirenler yahut da kendisine intikal eden hâlede bir müesseseyi işletmeye devam edenler veya kapatanlar (müessesenin unvan ve adresini, müessese sahibinin isim ve hüviyetiyle adresini, yapılan işin nev’ini, burada çalışanların miktarını, bir intikal mevzuubahis ise bunun şeklini ve tarihini) işletmeye başlamak veya kapatma yahut da devir alma veya iştiğal nev’ini değiştirme tarihinden itibaren bir ay içinde o iş yerinin kurulu bulunduğu mahal için İş Kanununun uygulanmasıyla görevli makama yazılı olarak bizzat veya taahhütlü mektupla bildirmekle ödevlidirler. Bizzat müracaat edenlere bu müracaatlarını tevsik edecek bir belge verilir.

Yazılı mukavele mecburiyeti

MADDE 4. — Gazeteci ile kendisini çalıştıran iş veren arasındaki iş akdinin yazılı şekilde yapılması mecburidir.

Feshin ihbarı

MADDE 5. — Müddeti muayyen olmayan iş akitlerinde feshin ihbarı bu kanunda yazılı mühletlere tâbidir.

6 ncı ve 7 nci maddelerde yazılı ihbar mühletlerine tekabül eden ücret miktarın-

daki tazminatın iş veren veya gazeteci tarafından diğer tarafa önceden ödenmesi suretiyle akdin derhal feshi de caizdir.

Akdin iş veren tarafından feshi

MADDE 6. — Birinci maddenin şümulüne giren bir iş yerinde iş verenle arasındaki hizmet münasebeti bir veya mütaaddit mukaveleye istinaden fâsılasız olarak en az beş yıl sürmüş olan gazetecinin işine son verilmesi, yapılacak yazılı ihbardan üç ay geçtikten sonra muteber olur. Beş seneden az hizmeti olanlar için bu ihbar mühleti bir aydır.

Hizmetine bu madde hükümlerine göre son verilen gazeteciye feshi ihbar edilen mukavelelenin taallûk ettiği her hizmet yılı veya küsuru için son aylığı esas ittihaz olunmak suretiyle her yıl için bir aylık ücreti miktarında tazminat verilir. Ancak, yıllık hizmetin altı aydan az kısmı nazara alınmaz.

Akdin gazeteci tarafından feshi

MADDE 7. — Gazeteci en az bir ay evvel iş verene yazılı ihbarda bulunmak suretiyle iş akdini her zaman feshedebilir.

Müddetlerin artırılması

MADDE 8. — Yukarıki maddelerde yazılı ihbar mühletleri asgari olup mukavele ile artırılabilir.

Mülkiye âmirine bildirilecek hususlar

MADDE 9. — Mukavelelenin imzalanışında iş verenle gazeteci, fesih halinde ise fesheden taraf, keyfiyeti bir beyanname ile mahallin en büyük mülkiye âmirine bir hafta içinde bildirmeye mecburdur. Mülkiye âmirleri bu beyannamelerin birer örneğini, gazetecinin kıdeminin tesbitine esas olmak üzere, hemen, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne bildirirler.

Tecrübe müddeti

MADDE 10. — Mesleğe ilk intisap eden gazeteciler için tecrübe müddeti en çok üç aydır. Bu müddet içinde taraflar iş akdini ihbar mühletine ve tazminat mükellefiyetine tâbi omaksızın feshedebilirler.

Ihbar mühletini beklemeksizin fesih hakkı ve tazminat

MADDE 11. — Bir mevkutenin veçhe ve karakterinde gazeteci için şeref ve şöhretini veya umumiyetle mânevi menfaatlerini ihlâl edici bir vaziyet ihdas edecek şekilde bâriz bir değişiklik vukuu halinde gazeteci ihbar müddetini beklemeden akdi feshedebilir.

İş akdini birinci fıkranın verdiği hakka dayanarak fesheden gazeteci, iş verenin kusuru neticesinde iş akdini feshetmiş olsa idi ne miktar tazminat alacak idiyse, o miktar tazminat istiyebilir.

Vazifesinin ifasiyle ilgili hususlarda gazetecinin bilerek veya ağır bir ihmali neticesi olarak mevkutenin itibar veya şöhretine hanel verecek fiil ve harekette bulunması hali iş verene ihbar mühletini beklemeden iş akdini derhal feshetmek hakkını veren ağır sebeplerden sayılır.

Gazetecinin, şeref ve şöhretine hanel verebilecek mahiyette bir fiil ve harekette

bulunması için iş veren tarafından vâkı isteği yerine getirmemesi hali iş verene ihbar mühletini beklemeksizin iş akdini feshetmek hakkını vermez.

Müddeti muayyen olan mukavelelerde de yukarıda yazılı fesih hakkı mukavele müddetinin sona ermesini beklemeksizin kullanılabilir.

Akdin tatbik edilmediği hallerde fesih

MADDE 12. — I. - A) İş verenle gazeteci arasındaki iş akdinin muayyen bir müddet için akdedilmiş olup olmadığına bakılmaksızın, gazetecinin kendi kasdı veya ağır bir ihmali olmaksızın uğradığı hastalık veya kaza neticesinde iş görememek durumuna düşmesi halinde;

B) Müddeti muayyen olmayan bir iş akdiyle bağlı bulunan gazetecinin şahsını ilgilendiren meşru bir sebep veya ifasından kaçınılamayacağı kanuni bir vazife hasebiyle işini görmediği hallerde;

C) Müddeti muayyen olan bir iş akdiyle bağlı bulunan gazetecinin yukarıki bentte yazılı sebepler dolayısıyla ardı ardına iki iş gününden fazla veya bir ay içinde ceman üç iş gününden fazla işini görememesi halinde, iş veren, iş akdini ancak bu kanunun (5) nci ve (6) ncı maddelerinde yazılı ihbar mühletini ve tazminat ve cibelerini yerine getirmek suretiyle feshedebilir.

II - (A) bendinde bahsi geçen iş görememek durumunu tevlideden kaza veya hastalık gazetecinin vazifesinin ifasıyla ilgili bir sebepten ileri gelmişse, kasıt veya ihmalin mevcut olup olmadığı nazara alınmaksızın, (I) numaralı fıkra hükmü uygulanır.

III - İş görememek durumu (16) ncı maddede yazılı hallerden ileri gelmişse, mezkûr madde hükümleri tatbik olunur.

IV - Bu maddenin (A) bendinde yazılı haller dolayısıyla vazife göremeyecek duruma düşüp de iş veren tarafından işinden çıkarılan gazeteci, âzami bir sene zarfında iyileştiği takdirde, tekrar eski işine tercihan alınır.

Rekabet memnuniyeti

MADDE 13. — Gazeteci iş verenle yaptığı muavelede aksi zikredilmediği takdirde dışarda, basınla alâkası olsun veya olmasın, başka iş tutmakta serbesttir.

İş akdinin feshinden sonraki zaman için gazetecinin mesleğini icra serbestisini takyit eden hükümler bâtıldır.

Ücret

MADDE 14. — Kararlaştırılan ücret, hilâfına mukavele yapılmış olmadıkça, her ay peşin olarak ödenir. Gazetecilere ücretlerini vaktinde ödemiye iş verenler bu ücretleri geçecek her gün için yüzde iki fazlasıyla ödemeye mecburdurlar.

Mukavele müddeti sona ermeden evvel kendisine atfedilebilecek bir kusuru olmaksızın işine nihayet verilen gazeteci, peşin almış olduğu ücretin henüz işlememiş bulunan kısmını iade etmeye mecbur tutulamaz.

Mukavele dışı yazılar

MADDE 15. — Bir mevkuতে çalışan gazeteci, mukavele hükümleri dışında olarak iş veren tarafından sipariş edilen veya yayınlanması kabul edilen yazılar için ayrıca ücrete hak kazanır.

Askerlikte ücret

MADDE 16. — Talim veya manevra dolayısıyla silâh altına alınan gazeteci bu müddet zarfında, iş karşılığı olmaksızın, ücret hakkını muhafaza eder. Ancak, yedek subay olarak veya sair suretlerle askerî hizmet karşılığı aylık alan gazetecinin almakta bulunduğu bu aylık kendi işinden aldığı ücretten az ise, iş veren gazeteciye yalnız aradaki farkı ödemekle mükelleftir.

Kısmi veya umumi seferberlik dolayısıyla silâh altına alınan gazeteci hakkında, üç ay için bu maddenin birinci fıkrası hükümleri uygulanır.

İlk muvazzaf askerlik hizmeti için silâh altına alınan gazeteciye, mukavelede başka türlü sarahat olmadığı takdirde, iki seneyi geçmemek üzere son aldığı aylığın üçte biri ödenir.

İş verenle gazeteci arasındaki iş akdinin muayyen bir müddet için aktedilmiş olup olmadığına bakılmaksızın, gazetecinin bu maddenin birinci fıkrasında gösterilen haller dolayısıyla silâh altında bulunduğu müddetçe iş akdi iş veren tarafından feshedilemez. Gazeteci bu maddenin ikinci veya üçüncü fıkralarında gösterilen haller dolayısıyla silâh altına alındığı takdirde, Gazetecinin durumu bu fıkralardan hangisine temas etmekte ise iş veren iş akdini ancak o fıkrada gösterilmiş bulunan süre geçtikten sonra feshedebilir. Bu gibi hallerde de gazeteci ile iş veren arasındaki iş akdinin muayyen bir müddet için aktedilmiş olup olmadığına bakılmaz. Akdin feshi bu kanunda yazılı hükümlere tâbidir.

Gazeteci ile iş veren arasındaki mukavele esasen muayyen bir süreyi ihtiva edip de bu süre gazetecinin silâh altında bulunduğu sırada kendiliğinden bitiyorsa, iş veren mukavelele bu suretle sona ermesinden itibaren bu maddede yazılı olan ücretleri gazeteciye ödemekle mükellef tutulamaz.

Bu maddede yazılı bulunan hükümler iş veren tarafından gazeteciye askerlik halinde ücret verilmesi hakkında daha elverişli hak ve menfaatler sağlıyan mukavele, teamül veya âdetlerden doğan haklara hâlel getirmez.

Mahkûmiyet veya yayının tatili halinde ücret

MADDE 17. — Mensup olduğu mevkutedeki bir yayın dolayısıyla hürriyeti tahdide uğrıyan gazeteci ücretini iş verenden almakta devam eder. Yayın, mevkute mesul müdürünün veya mevkute sahibinin haberi olmadan yaptırıldığı veya mesul müdürün tetkikından geçirilerek neşri takarrür eden şekil üzerinde tahrifat, tadilât, tay yahut da ilâveler icra olunduğu takdirde, böyle bir yayın dolayısıyla hürriyeti tahdide uğrıyan gazeteci bu hükümden faydalanamaz.

Birinci fıkradaki hürriyet tahdidi gazetecinin o mevkuteden ayrılmasından sonra vukua gelmişse, gazetecinin bahsi geçen mevkuteden son aldığı ücreti miktarındaki tazminat, hürriyeti tahdit edildiği müddetçe, her ay yayının yapılmış olduğu mevkute sahibi tarafından ödenir.

Her ne sebeple olursa olsun, neşriyatı tatil edilen mevkutede çalışanlar, tatil tarihinden itibaren iki ay müddetle ücretlerini alırlar.

Gazetecinin ölümü

MADDE 18. — Gazetecinin ölümü sebebiyle iş akdinin sona ermesi halinde, eşi ve çocuklarına ve bunlar bulunmadığı takdirde, geçimi kendisine terettüp eden ailesi efradına müteveffanın aylık ücretinin üç misli miktarında bir tazminat verilir.

Haftalık tatil

MADDE 19. — Her altı günlük fiilî çalışmayı mütaakıp gazeteciye bir günlük dinlenme tatili verilmesi mecburidir.

Günlük gazetelerin intişar etmiyeceği günler

MADDE 20. — Günlük gazetelerin Şeker Bayramının birinci ve ikinci günleri ile Kurban Bayramının ilk üç gününde intişar etmeleri memnudur. Bu günlere mahsus gazete neşri hakkı gazetecilerin bağlı buldukları meslekî teşekküllere aittir.

Birinci fıkrada bahsi geçen bayram günlerinde çalışılmamış olması sebebiyle gazetecilerin ücretlerinden hiçbir suretle eksiltme yapılamaz.

Yıllık ücretli izin

MADDE 21. — Günlük bir mevkutede çalışan bir gazeteciye, en az bir yıl çalışmış olmak şartıyla, yılda dört hafta tam ücretli mezuniyet verilir. Günlük bir mevkutedeki hizmeti 10 yıldan yirmi yıla kadar sürmüş olan bir gazetecinin yıllık ücretli izni beş hafta, yirmi yıldan fazla çalışmış bulunanın izni ise altı haftadır.

Günlük olmyan mevkutelerde çalışan gazetecilere her altı aylık çalışma devresi için iki hafta ücretli izin verilir. Yıllık ücretli izinlerin hesabında, bu kanunun birinci maddesindeki «gazeteci» tâbirine girenlerin kıdemleri, iş akdinin devam etmiş veya fasılalarla yeniden inikat etmiş olmasına bakılmaksızın, gazetecilik mesleğinde geçirdikleri hizmet süreleri nazara alınmak suretiyle tesbit edilir.

Yukardaki maddeler gereğince gazetecinin iş karşılığı olmaksızın ücret alarak geçirdiği müddetler ücretli izne esas olan hizmet yıllarının hesabından hariç tutulmıyacağı gibi bu müddetler ücretli izin sürelerinden de mahsup veya tenzil edilemez.

Sendika

MADDE 22. — Gazeteciler, aralarında, 5018 sayılı Kanun hükümleri dâhilinde sendikalar kurabilirler.

Sosyal sigorta

MADDE 23. — Gazeteciler 3008 sayılı İş Kanununun yedinci fasliyle 4772 sayılı İş Kazaları ile Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları, 5417 sayılı İhtiyarlık Sigortası ve 5502 sayılı Hastalık ve Analık Sigortası kanunlarına tâbidir.

Teftiş ve murakabe

MADDE 24. — Bu kanun hükümlerinin düzen altında yürümesini sağlamak üzere yapılması gerekli görülecek takip, murakabe ve teftişler Çalışma Bakanlığı tarafından yürütülür. Bu hususta 3008 sayılı İş Kanununun iş hayatının murakabe ve teftişine ait bulunan altıncı faslı hükümleriyle aynı kanunun bu hükümlerle ilgili ceza maddeleri uygulanır.

Kazançların azaltılmıyacağı

MADDE 25. — Bu kanunun uygulanması neticesi olarak iş verene terettüp

eden vecibeler, gazetecilerin ücret ve sair haklarının daha aşağı hadlere indirilmesine sebep tutulamaz.

Ceza hükümleri

MADDE 26. — a) Çalıştırdığı gazeteci ile (4) ncü maddede gösterilen şekilde yazılı iş akdi yapmayan;

b) (6) ncı maddenin ikinci fıkrasında bahsi geçen tazminatı gazeteciye ödemiye;

c) (18) ncı maddede yazılı tazminatı o maddede gösterilmiş bulunan hak sahiplerine ödemiye iş veren (25) liradan aşağı olmamak üzere hafif para cezasına çarptırılır.

MADDE 27. — a) (14) ncü maddede yazılı ücreti gazeteciye zaruret olmaksızın vaktinde ödemiye;

b) (16) ncı maddenin birinci veya ikinci yahut da üçüncü fıkralarında yazılı bulunan hallerde gazeteciye verilmesi icabeden ücreti ödemiye;

c) (17) ncı maddenin birinci veya üçüncü fıkralarında yazılı hallerde gazeteciye verilmesi lâzımgelen ücreti yahut da aynı maddenin ikinci fıkrasında bahsi geçen tazminatı ödemiye;

ç) (20) ncı maddede yazılı bulunan günlerde gazetecilerin bugünlere ait ücretlerini zaruret olmaksızın ödemiye iş veren hakkında (50) liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

MADDE 28. — Bu kanunun (20) ncı maddesi ile günlük gazeteler hakkında intişar memnuiyeti kabul edilmiş olan günlerde, günlük gazetelerin neşrine devam bulunduğu veya bahsi geçen maddede yazılı meslekî teşekküllerden gayrı kimseler tarafından o günlere mahsus gazete neşredildiği takdirde, neşreden kimse hakkında (5 000) liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

MADDE 29. — Gazeteciye bu kanunun (21) ncı maddesindeki esaslar dairesinde yıllık izin vermiye veya izin vermiş olup da izin müddetine ait ücreti ödemiye iş veren, yıllık izin vermediği veya izin süresine ait ücretlerini ödemediği kimselerin izin müddetlerine tekabül eden ücretler yekûnunun iki misli tutarında ağır para cezasına çarptırılır.

MADDE 30. — Bu kanunun (25) ncı maddesi hükmüne aykırı hareket eden iş veren hakkında, gazetecilere ait ücret ve sair hakların daha aşağı hadlere indirilmesinden dolayı bu kimselerin uğradıkları zararın iki misli tutarında ağır para cezası hükmolunur.

GEÇİCİ MADDE 1. — İş verenler bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren iki ay içinde kendi iş yerlerinde çalışan gazetecilerle bu kanunda yazılı esaslar dâhilinde yazılı mukavele akdetmeye mecburdurlar. Bu hükme riayet etmiye iş verenler hakkında (26) ncı maddenin (a) bendinde yazılı ceza tatbik olunur.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun neşri tarihinde 35 yaşını geçmiş bulunan gazetecilerden, mezkûr tarihten önceki beş yıl içinde gazetecilik mesleğinde veya İş Kanununa tâbi iş yerlerinde en az 1 000 gün çalışmış olan ve bu hizmet sürelerini göstermek üzere çalışmış oldukları iş yerlerinden alacakları belgeleri en geç bu kanunun neşri tarihinden itibaren bir yıl içinde İşçi Sigortaları Kurumuna tevdi edenler, 5417 sayılı Kanunun 5937 sayılı Kanunla değiştirilen geçici birinci maddesinde yazılı şartlarla ihtiyarlık sigortasından faydalandırılırlar.

GEÇİCİ MADDE 3. — 5502 sayılı Hastalık ve Analık Sigortası Kanununun tatbikına geçildiği yerlerde, kanunun tatbikı tarihinden önce gazetecilik meslekinde veya İş Kanununun uygulandığı iş yerlerinde çalışmış bulunanlar 5502 sayılı Kanunun (9) ncu maddesinin ikinci fıkrasıyla (14), (15) ve (18) nci maddelerinin tatbikatı bakımından, bu kanuna tâbi iş yerlerinde çalışmış ve bu müddet içinde hastalık ve analık sigortası primi ödemiş sayılırlar.

MADDE 31. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 32. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

18 Haziran 1952

Cumhurbaşkanlığına yazılan tezkerenin tarih ve numarası : 14 . VI . 1952 ve 1/343
Bu kanunun ilânının Başbakanlığa bildirildiğine dair Cumhurbaşkanlığından gelen tezkerenin tarih ve numarası . 18 . VI . 1952 ve 4/220
Bu kanunun görüşmelerini gösteren tutanakların cilt ve sayfa numaraları : Cilt Sayfa
13 632
16 131,210:216

[Birleşim : 84 — 214 sıra sayılı Basmayazı 84 ncü Birleşim Tutanağına bağlıdır.]